

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ: ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ
Κ Μ ΚΟΚΚΙΝΟΣ
ΠΤΔΕ ΔΠΘ

WELCOME

A group of hands holding up colorful letters to spell out the word "WELCOME". The letters are: W (green), E (blue), L (red), C (orange), O (yellow), M (green), and E (purple). The hands are visible from the bottom, holding the letters up against a white background.

Στόχος Μαθήματος

Στόχος του μαθήματος είναι να έρθουν οι φοιτητές σε επαφή με τις σύγχρονες απόψεις και τα ερευνητικά πορίσματα της Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας σχετικά με ζητήματα μάθησης και συμπεριφοράς μαθητών στο σχολικό πλαίσιο καθώς και των εφαρμογών τους στην εκπαίδευση.

Όσον αφορά το μέρος που με αφορά...

- Παρουσιάζονται και αναλύονται, κριτικά, ζητήματα που αφορούν τις δυσκολίες συμπεριφοράς των μαθητών, καθώς και το ρόλο της οικογένειας. Έμφαση δίνεται στη μελέτη διάφορων μορφών επιθετικής συμπεριφοράς (εκφοβισμός, επιθετικότητα σχέσεων, κα), ενώ παρουσιάζονται ζητήματα που συνδέονται με τη φιλοκοινωνική συμπεριφορά. Επιπλέον, παρουσιάζονται και συζητούνται ζητήματα που αφορούν την ψυχοκοινωνική παρέμβαση σε παιδιά με δυσκολίες συμπεριφοράς.

ΔΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Γενικά περί δυσκολιών προσαρμογής
- Δύσκολα παιδιά στη σχολική τάξη: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και του περιβάλλοντός τους
- Επίθετικότητα σχέσεων: μια «κρυφή» μορφή επιθετικής συμπεριφοράς στο σχολείο
- Αντικοινωνική συμπεριφορά σε παιδιά και εφήβους (παραδοσιακός εκφοβισμός και κυβερνό-εκφοβισμος).
- Φιλοκοινωνική συμπεριφορά σε παιδιά και εφήβους.

Αξιολόγηση

Εκπόνηση γραπτής εργασίας (3000 λέξεις)

Η εργασία εκπονείται ατομικά. Οι εργασίες συνίστανται στη βιβλιογραφική ανασκόπηση σε ζήτημα το οποίο θα προσδιοριστεί σε εύλογο χρονικό διάστημα από τους υπεύθυνους του μαθήματος.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Εντοπισμός πηγών που με εξυπηρετούν (για επιστημονικό σκοπό)
- Αναζήτηση άρθρων
- Ανάγνωση-μελέτη και λήψη σημειώσεων με αποτελεσματικό τρόπο
- Συγγραφή κειμένου (με προσχέδιο ή χωρίς)

Συλλογή και μελέτη του υλικού

- Συγκεντρώστε όλες τις βιβλιογραφικές πηγές που χρειάζονται.
- Μελετήστε τη βιβλιογραφία πιθανώς αρχικά με γρήγορη ανάγνωση και αργότερα κρατώντας σημειώσεις.
- Μην ξεχάσετε να σημειώνετε τις βιβλιογραφικές σας πηγές (θα χρειαστεί για τη συγγραφή των βιβλιογραφικών παραπομπών και αναφορών), γιατί όταν κρατάμε σημειώσεις ξεχνάμε ενίοτε αργότερα αν πρόκειται για λόγια άλλων ή για δικά μας.
- Συλλέξτε ό,τι άλλα στοιχεία απαιτούνται.

Βιβλία

Ελληνόγλωσσα:

- Μεγάλα βιβλιοπωλεία και εκδοτικοί οίκοι μεταξύ άλλων για ηλεκτρονική παραγγελία. Πολλά είναι μεταφράσεις ξενόγλωσσων συγγραμμάτων που εκδόθηκαν τα τελευταία χρόνια.
- Διάφορες ιστοσελίδες (βλ. επόμενη σελίδα).

Ξενόγλωσσα:

- Ηλεκτρονικά βιβλιοπωλεία (π.χ., AMAZON, Barnes & Noble κ.λπ.)
- Διάφορες ιστοσελίδες (βλ. επόμενη διαφάνεια).

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις βάσεων για την αναζήτηση βιβλιογραφίας

BIBLIA

- **Ζέφυρος:** Πρόκειται για μια βάση στην οποία μπορείτε να αναζητήσετε τα βιβλία και περιοδικά που υπάρχουν σε όλες τις βιβλιοθήκες των ελληνικών πανεπιστημίων:
<http://zephyr.lib.uoc.gr/cgi-bin/zap/zap/start.zap?lang=GR&restart=yes>
- **Εύδοξος** – στην ιστοσελίδα αυτή μπορείτε να δείτε τους πίνακες περιεχομένων των βιβλίων που διανέμονται στα ελληνικά πανεπιστήμια:
<http://eudoxus.gr/>
- Ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες ελληνικών πανεπιστημίων
- **ΔΙΑΤΡΙΒΕΣ**
Βάση διδακτορικών διατριβών του ΕΚΤ:
<http://phdtheses.ekt.gr/eadd/?locale=el>

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΑΡΘΡΩΝ

- Google scholar (<https://www.youtube.com/watch?v=L9AR5k0mUbE>)
- ◎ <http://sci-hub.tw/> (Βρίσκει τα πάντα από άρθρα που δεν έχετε πρόσβαση... δεν είναι μηχανή αναζήτησης αλλά εντοπισμού ολόκληρων άρθρων που δεν μπορείτε να κατεβάσετε από τη βάση δεδομένων της Σχολής!!!)
- ◎ VPN σχολής (βάση δεδομένων Παν/μίου)
- ◎ Βιβλία και έντυπα άρθρα
- ◎ Δημοσίευτες Πτυχιακές- Μεταπτυχιακές εργασίες & διδακτορικές διατριβές (Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης –ΕΚΤ- <http://www.ekt.gr/el>)
- ◎ Άρθρα: Κατά προτίμηση τελευταία 5ετία κ σίγουρα μετά το 2005

Πως ψάχνω άρθρα?

- ⦿ Χρησιμοποιώ τις κατάλληλες λέξεις-κλειδιά
- ⦿ Ψάχνω «έξυπνα»
- ⦿ Διαβάζω την περίληψη (κρατώ ή απορρίπτω το άρθρο)
- ⦿ Δεν ξεχνώ να βάλω περιορισμό στην ημερομηνία
- ⦿ Που είναι δημοσιευμένο το άρθρο;
- ⦿ **Δείγμα της έρευνας;**

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ONLINE ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- ◉ Η πρόσβαση σε ελληνικά περιοδικά με κριτές προσφέρει ιδέες για συγγραφή... ορθά ελληνικά και δομή ερευνητικών άρθρων
- ◉ Περιοδικό Ψυχολογία:
 - ◉ https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/psychology?fbclid=IwAR1Y00VHsO_r3EZHaAHI0uy2mOP7I_2hRnPYCVd6A24uxIaistDqAwH6_D8
- ◉ Hellenic Journal of Psychology:
 - ◉ <http://ejournals.lib.auth.gr/hjp>
- ◉ Παιδαγωγική Επιθεώρηση
 - ◉ <https://ojs.lib.uom.gr/index.php/paidagogiki/index>
- ◉ Περιοδικό Επιστήμες της Αγωγής:
 - ◉ <http://ediamme.edc.uoc.gr/index.php?id=29,0,0,1,0,0>
- ◉ Preschool and Primary Education (Open Access, με κριτές, ελληνική και αγγλική γλώσσα):
 - ◉ <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/education/index>

Πως γράφουμε μια γραπτή εργασία;

Συνοπτικά – Γενικές αρχές

- ☞ Θα πρέπει να είστε **σαφείς**, να έχετε ευκρίνεια στο λόγο σας και να επεξηγείτε τους συλλογισμούς σας με τρόπο κατανοητό.
- ☞ Θα πρέπει να **τεκμηριώνετε** αυτά που γράφετε. Είτε πρόκειται για δικές σας ιδέες, είτε για ιδέες άλλων.
- ☞ Θα πρέπει να είστε σε θέση να **αξιολογείτε** ή να **συγκρίνετε** απόψεις και θεωρίες, όταν αυτό σας ζητηθεί και να τις χρησιμοποιείτε για εμπλουτισμό του κειμένου σας.
- ☞ Να προσδιορίζετε με **ακρίβεια** τις έννοιες λέξεων και φράσεων.
- ☞ Θα πρέπει να χρησιμοποιείτε και να οικοδομείτε επιχειρήματα.
- ☞ Θα πρέπει πάντα να καταλήγετε σε **τεκμηριωμένα συμπεράσματα**.

Κατευθυντήριες γραμμές για την εκπόνηση και τη συγγραφή των Γραπτών Εργασιών

- ✓ Κάνετε (νωρίς) ένα **πρόχειρο σχεδιάγραμμα** χειρισμού του θέματος. Φροντίστε να το ανανεώνετε συχνά.
- ✓ **Καταγράφετε τις ιδέες/σκέψεις** σας (ακόμη και αν δεν είναι ολοκληρωμένες).
- ✓ Αφιερώστε (αποκλειστικά) χρόνο για την τελική συγγραφή.
- ✓ Αποφύγετε να περιλάβετε στο κείμενό σας αρχικές ιδέες, για τις οποίες δεν έχετε ικανά επιχειρήματα
- ✓ Δημιουργείστε **ενότητες και παραγράφους** με τις (ενδιαφέρουσες) θεματικές περιοχές (μην ξεχνάτε να βάζετε τίτλους και υπότιτλους).
- ✓ Προσέξτε τον τρόπο καταχώρισης των βιβλιογραφικών αναφορών (**APA Style**).
- ✓ Επισκέπτομαι <http://www.apastyle.org> ή συμβουλευόμαι (http://www.nova.edu/library/dils/teachinghandouts/apa/APA_6th_ed.pdf)
- ✓ Βεβαιώνομαι πως χρησιμοποιώ την πιο πρόσφατη και επικαιροποιημένη έκδοση (**2010, 6th Edition**)
- ✓ Προσέξτε το **ύφος**. Ο παραγόμενος λόγος στη γραπτή εργασία σας πρέπει να ικανοποιεί κριτήρια επιστημονικότητας.
- ✓ **Επινοείστε πίνακες, σχήματα, γραφήματα, αναπαραστάσεις** κ.ά., που κάνουν το κείμενό σας περισσότερο ενδιαφέρον (και ελκυστικό), εάν βέβαια κρίνετε ότι απαιτείται.

Μελέτη και κατανόηση του θέματος

- ❑ Η **κατανόηση του θέματος** είναι το πρώτο βήμα. Διαβάστε το με **προσοχή** και βεβαιωθείτε ότι έχετε καταλάβει τι σας ζητά και ποιες απαντήσεις θα πρέπει να δώσετε.
- ❑ Πριν ξεκινήσετε να γράφετε θα πρέπει να **είστε απόλυτα σίγουροι** για το **ζητούμενο** της εργασίας.
- ❑ Σημειώστε όλες **τις έννοιες ή λέξεις-κλειδιά** που θεωρείτε ότι έχουν σχέση με τον τίτλο της γραπτής εργασίας → **αρχικός σχηματισμός του σκελετού** της εργασίας σας.

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Χρήση των σημειώσεων σας
- Προσοχή στο στιλ γραφής: συνοπτικό, ουσιαστικό, **επιστημονικό** και **όχι πρώτο πρόσωπο** και πολύ περιγραφικό.
- Σε αυτή τη φάση, το κείμενο στηρίζεται κυρίως στα δεδομένα που εντοπίσαμε στα **επιστημονικά κείμενα** και όχι σε προσωπική άποψη και κρίση.
- Παραθέτω με ουσιαστικό και κριτικό τρόπο επιστημονικά δεδομένα ώστε να καταλήξω αργότερα στο σκοπό της δικής μου έρευνας.

Εισαγωγή

- Παρουσιάζουμε το ζήτημα που θα μας απασχολήσει
- Παρουσιάζουμε το στόχο (ή στόχους) της εργασίας ή την προβληματική μας
- Προσδιορίζουμε με ποιον ακριβώς τρόπο πρόκειται να πετύχουμε τον στόχο αυτό (πλάνο ανάπτυξης) → Πληροφορίες για τη διάρθρωση της εργασίας (ενότητες που περιλαμβάνονται στην εργασία) επιγραμματικά

Περιορισμένο μέγεθος (1-2 παράγραφοι)

Κύριο μέρος της εργασίας

- Πρόκειται για ένα κείμενο που είναι **αναλυτικό και συνθετικό** → δεν θα πρέπει να μεταφέρετε μέρη ή αποσπάσματα αυτούσια των πηγών σας στο κείμενο σας, αλλά να αναπτύσσετε με δικό σας τρόπο τις πληροφορίες που σας δίνονται από τις βιβλιογραφικές πηγές.
- Προσοχή στην σωστή χρήση των εννοιών και τη γλωσσική και νοηματική συνοχή.
- Είστε υποχρεωμένοι να δηλώσετε σαφώς τις πηγές σας.

Εστίαση, Τεκμηρίωση, Κριτικός σχολιασμός

- ❑ Το κείμενο θα πρέπει να απαντά στο ζητούμενο θέμα, δηλ. να εστιάζει στο ζητούμενο και να μην διαχέεται σε περιττά ζητήματα. Ελέγξτε εάν κάποια σημεία κειμένου σας δεν σχετίζονται με το στόχο που θέσατε στην αρχή της εργασίας.
- ❑ Ό,τι γράφετε θα πρέπει να είναι τεκμηριωμένο (με τις κατάλληλες βιβλιογραφικές αναφορές).
- ❑ Δεν αρκεί η απλή (ευθεία) παράθεση του υλικού που μελετήθηκε, αλλά θα πρέπει να γίνεται κριτικός σχολιασμός του (ποια είναι η θέση του συγγραφέα).

Συμπεράσματα

- Υπενθυμίζεται ο στόχος (ή στόχοι) της εργασίας όπως τέθηκαν στην εισαγωγή.
- Συνοψίζονται τα όσα παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες ενότητες. Συμπερασματικές παρατηρήσεις συγγραφέα με βάση όσα κατέθεσε.
- Συζητούνται τυχόν αναπάντητα ερωτήματα ή προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.

Ιδιότητες του επιστημονικού λόγου

- Είναι λόγος απλός και λιτός (επιτυγχάνεται με την επεξήγηση)
- Διατυπωμένος με ακρίβεια, σαφήνεια, περιεκτικότητα και καθαρότητα
- Δεν έχει επιτήδευση (στόμφο, φραστικές εξάρσεις, ανούσιες γλαφυρότητες κτλ.)
- Λείπουν οι μακροσκελείς και δυσνόητες προτάσεις
- Δεν περιέχει προτάσεις με πολλούς ειδικούς όρους στη σειρά

ΠΡΟΣΟΧΗ! ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ

- Αναπτύσσετε με δικά σας λόγια τις πληροφορίες από τις πηγές σας. Μην επαναλαμβάνετε εκφράσεις, προτάσεις ή παραγράφους αυτούσια (χρήση παράφρασης).
- Μην παρουσιάζετε ιδέες άλλων για δικές σας. Εάν θέλετε να προσθέσετε μια παράγραφο, ή σκέψεις άλλου συγγραφέα, πρέπει να αναφέρετε το όνομά του και την πηγή της πληροφορίας στο κείμενό σας αλλά και στη βιβλιογραφία.
- Εάν κρίνετε απαραίτητο να αναπαράγετε λόγια άλλων, χρειάζονται οπωσδήποτε εισαγωγικά (και αναφορά όχι μόνο σε συγγραφείς και χρονολογία αλλά και σελίδα) όπως και μια δική σας σύντομη έστω εισαγωγή στο απόσπασμα σε εισαγωγικά (το οποίο δεν αντικαθιστά την ουσία του κειμένου αλλά απλά εμπλουτίζει ή φωτίζει κάτι που είπατε).
- Αποφύγετε όμως τη συχνή παράθεση αποσπασμάτων, αν δεν είναι απολύτως αναγκαίο.

Πνευματική Ιδιοκτησία – Λογοκλοπή

Η **λογοκλοπή** (plagiarism) είναι «η χρήση της ιδέας και του κειμένου ενός άλλου επιστήμονα / συγγραφέα χωρίς να υπάρχει ξεκάθαρη αναγνώριση της πηγής της πληροφορίας». Ειδικότερα, «λογοκλοπή προκύπτει όταν ένα συγγραφέας σκοπίμως χρησιμοποιεί το κείμενο, τις ιδέες ή άλλο (όχι κοινής γνώσης) υλικό χωρίς να αναγνωρίζει την πηγή του». Η λογοκλοπή πρέπει οπωσδήποτε να αποφεύγεται κατά τη συγγραφή οποιασδήποτε επιστημονικής εργασίας και φυσικά κατά τη συγγραφή της πτυχιακής εργασίας. Συνεπώς κάθε χρήση **αυτούσιου ή ευθέως μεταφρασμένου κειμένου θα πρέπει να επισημαίνεται από το συγγραφέα** της εργασίας με «εισαγωγικά και πλάγια γράμματα» και φυσικά να συνοδεύεται από βιβλιογραφική αναφορά.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ & ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

-
- **Εκπαιδευτική Ψυχολογία** είναι ο επιστημονικός κλάδος που γεφυρώνει δύο τομείς, την εκπαίδευση και την ψυχολογία και ενδιαφέρεται κυρίως για την εφαρμογή των ψυχολογικών μεθόδων στη μελέτη και στην πρακτική της διδασκαλίας και της μάθησης.
 - παρέχει γνώσεις σχετικά με το τι κάνει έναν «καλό» εκπαιδευτικό

Προσαρμογή & Δυσκολίες της

- Η προσπάθειά του ατόμου να **αποκτήσει** μια **συμπεριφορά**, η οποία είναι **κοινωνικά αποδεκτή**, ή να **τροποποιήσει** μια υπάρχουσα συμπεριφορά, η οποία χαρακτηρίζεται ως «προβληματική», και επηρεάζεται από την **ποιότητα** των σχέσεων, που διέπει το έμψυχο υλικό του πλαισίου στο οποίο πραγματώνεται (Ζαφειροπούλου, 2002) .
- Η ακατάλληλη, ανεπιτυχής και αναποτελεσματική προσπάθεια του ατόμου να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος. Συνδέεται με **υποκειμενική ενόχληση ή δυσφορία** του ατόμου ή /και με **έκπτωση της λειτουργικότητάς** του σε έναν ή περισσότερους τομείς της ζωής του (γνωστικό – νοητικό, διαπροσωπικό – κοινωνικό, συναισθηματικό) η οποία οδηγεί σε **καθυστέρηση στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων** (Herbert, 1995, APA, 1994, Wenar, 1994).

Οι ιδιαιτερότητες των δυσκολιών προσαρμογής, σύμφωνα με τη Γαλανάκη (2004), είναι οι ακόλουθες:

- ❑ Οι δυσκολίες προσαρμογής διακρίνονται από **προσωρινότητα** και **ρευστότητα**, καθώς πολλές φορές αποτελούν μια υπερβολική έκφραση ομαλών αναπτυξιακών τάσεων ή είναι αντίδραση σε παροδικές καταστάσεις που προκαλούν άγχος.
- ❑ Τα παιδιά παρουσιάζουν **ανθεκτικότητα** απέναντι σε κινδύνους, που εμφανίζονται ανάλογα με την ηλικία και το αναπτυξιακό τους επίπεδο, και κατορθώνουν να τους αντιστέκονται μέσω προστατευτικών παραγόντων, ξεπερνώντας κατ' αυτόν τον τρόπο τις δυσκολίες προσαρμογής.
- ❑ Τα παιδιά δυσκολεύονται να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και ο βαθμός δυσκολίας τους είναι αντιστρόφως ανάλογος με την ηλικία τους.

Συνέχεια...

- Τα παιδιά εκφράζουν το πώς νιώθουν μέσω εξωτερικευμένων συμπεριφορών.
- Οι κύριες πηγές άντλησης πληροφοριών για τη συμπεριφορά των παιδιών είναι οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί, των οποίων η άποψη είναι αρκετές φορές μεροληπτική και όχι αντικειμενική.
- Η συμπεριφορά των παιδιών είναι ανάλογη και σε σημαντικό βαθμό αντανακλά τις συνθήκες του περιβάλλοντος, τις προσδοκίες και τις απαιτήσεις των σημαντικών άλλων προσώπων της ζωής του (γονείς, εκπαιδευτικοί).

Πότε μια συμπεριφορά χαρακτηρίζεται σοβαρή;

- η **συχνότητα** εμφάνισης της συμπεριφοράς (να μιλάει κανείς χωρίς να του δίνεται ο λόγος συνέχεια)
- η εμφάνιση **συγχρόνως και άλλων συμπτωμάτων**
- η **ένταση** του συνοδευτικού συναισθήματος (εκρήξεις θυμού που να προκαλεί σωματική βλάβη)
- η **διάρκεια** της συμπεριφοράς (χρονικό διάστημα που διαρκεί μια συμπεριφορά – το να αλλάξει κανείς θέση στην τάξη μπορεί να είναι από πολύ σύντομα μέχρι για αρκετή διάρκεια και να εμποδίσει τη διεξαγωγή του μαθήματος – μπορεί να είναι παροδικό)

-
- η αδυναμία αποφυγής του συμπτώματος
 - η **καταλληλότητα** της συμπεριφοράς σε σχέση με την ηλικία και ο **βαθμός απόκλισης** από το τι θεωρείται φυσιολογικό (π.χ. έκδηλη σεξουαλική συμπεριφορά στους εφήβους και στα νήπια)
 - η πιθανότητα να έρθει το παιδί **αντιμέτωπο με το νόμο**
 - Είναι κάτι παραπάνω από μια **προσωρινή**, αναμενόμενη απάντηση σε στρεσογόνα γεγονότα του περιβάλλοντος του
 - Εκδηλώνεται **συστηματικά** σε **δύο** διαφορετικά συγκείμενα, ένα από τα οποία είναι το σχολικό, και
 - Δεν ανταποκρίνεται σε **άμεση παρέμβαση** που εφαρμόζεται στη γενική εκπαίδευση, ή που κατάσταση του παιδιού είναι τέτοια που οι παρεμβάσεις της γενικής εκπαίδευσης δεν επαρκούν

Σημειώνεται επίσης ότι:

- οι γνώμες για το αν η συμπεριφορά ενός παιδιού αποτελεί συναισθηματική και συμπεριφορική δυσκολία είναι πιθανό να διαφέρουν ανάλογα με το πλαίσιο που εκδηλώνεται, καθώς και τις **δεξιότητες διαχείρισης** της συμπεριφοράς από *τον εκάστοτε εκπαιδευτικό, τα επίπεδα ανοχής του, την ιδιοσυγκρασία και τις προσδοκίες του.*
- Η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη διαχείριση της συμπεριφοράς παιδιών με ΣΣΔ πρέπει να είναι: **Θετική υποστήριξη και όχι τιμωρία** – εφαρμογή έγκαιρων παρεμβάσεων θετικής συμπεριφοράς για την επίτευξη σημαντικών αλλαγών στη συμπεριφορά πριν αυτή γίνει χρόνια και σοβαρή.

-
- Οι δυσπροσάρμοστες συμπεριφορές δεν εμφανίζονται **ξαφνικά** αλλά έχουν κάποια **προϊστορία**. (ψυχαναλυτική θεώρηση – οι διαταραχές έχουν τη ρίζα τους στην παιδική ηλικία)
 - Για την πληρέστερη κατανόηση της παθολογικής συμπεριφοράς απαραίτητη προϋπόθεση είναι η γνώση της **αναμενόμενης συμπεριφοράς** σε κάθε αναπτυξιακό στάδιο.

-
- **Κρίσιμες μεταβατικές περίοδοι ανάπτυξης**
 - **18 – 24 μηνών** (κινητική αυτονομία και κατάκτηση της γλώσσας)
 - **5 έτη** (σημαντικά επιτεύγματα στη γνωστική ανάπτυξη)
 - **εφηβεία** (σημαντική αύξηση των σεξουαλικών ορμονών και των εξωτερικών χαρακτηριστικών)
 - Τα στάδια αυτά **αν και σχετικά αυθαίρετα** προσφέρονται ως οδηγός κατανόησης της τυπικής πορείας ανάπτυξης σε διάφορους τομείς της λειτουργικότητας
 - Άλλοι παράγοντες όπως: **η ιδιοσυγκρασία του παιδιού, ο τρόπος διαπαιδαγώγησης, η επίδραση του σχολείου, η ποιότητα της σχέσης με τους συνομηλίκους** μπορεί να **διευκολύνουν** ή να **δυσχεράνουν** τη φυσιολογική αναπτυξιακή διαδικασία στα πρώτα χρόνια ζωής

Η Επιθετική συμπεριφορά μέσα από τους διαφορετικούς τομείς της ψυχολογίας

